

چرا استاد راهنما نویسنده مخاطب باشد؟

ویرایش اول، خردادماه ۱۳۹۴

بعضی از دانشجویان انتظار دارند که به عنوان نویسنده مخاطب (Corresponding Author) در مقالات مستخرج از پایان‌نامه خود باشند. اگر ملاحظه مشکلات احتمالی نباشد، اساتید راهنما نیز تمایل دارند که دانشجویان مکاتبات را انجام دهند؛ چرا که وقت زیادی از آنها گرفته می‌شود. اما اکثر دانشگاه‌های کشور، اساتید را ملزم می‌کنند تا خود به عنوان نویسنده مخاطب مقالات باشند. این نوشتار برای شفاف‌سازی و راهنمایی دانشجویان در خصوص دلایلی است که مسئولین دانشگاه‌ها در ملزم کردن اساتید برای نویسنده مخاطب بودن مقالاتشان دارند. نویسنده مخاطب که بصورت نویسنده رابط، پاسخگو یا مسئول (مکاتبات) نیز در نشریات فارسی نوشته می‌شود، یکی از نویسندگان خواهد بود که مسئولیت مکاتبه با نشریه (از زمان ارسال مقاله تا مکاتبات احتمالی پس از چاپ مقاله) را تقبل می‌کند و بر خلاف تصور بعضی از افراد، هیچگونه بار علمی بر این عنوان مترتب نیست. بطور نمونه، در نشریات انجمن هوانوردی و فضاوردی آمریکا (AIAA)، عنوان نویسنده مخاطب در مقاله ذکر نمی‌شود؛ بلکه اسامی و آدرس تمامی نویسندگان در مقاله درج می‌شود.

- ممکن است دانشجو پس از فارغ التحصیلی، کار را رها کند و موارد اصلاحی مرتبط با مقاله ارسالی به نشریه را انجام ندهد و استاد راهنما هم (به موقع) از مکاتبات مطلع نشود.
- در صورتی که استاد راهنما، نویسنده مخاطب باشد، به تمام فایلها، مکاتبات و گذر واژه دسترسی دارد و امکان ناهماهنگی در ادامه کار تقریباً صفر می‌شود و نیاز به نامه‌نگاری مجدد با ذکر دلایل و تغییر نویسنده مخاطب نیست.
- ایمیل دانشگاهی دانشجویان مدتی پس از فارغ التحصیلی منقضی می‌شود. ذکر ایمیل غیردانشگاهی (مثلاً یاهو و جیمیل) نیز در مقالات سبب وهن نویسنده و دانشگاه مربوطه است.
- دانشجویان دانش و تجربه کافی در مکاتبه با نشریات (بویژه نشریات خارجی) را ندارند و ضعفهای احتمالی در مکاتبات موجب ذهنیت بد نسبت به نویسندگان، دانشگاه و کشور مربوطه در هیأت تحریریه آن نشریه می‌شود.
- بطور معمول، ابتدا دانشجویان پاسخ نویسندگان به داوران را تهیه می‌کنند و سپس استاد راهنما نامه پاسخ را تصحیح می‌کند. مشاهده شده‌است که بعضی از دانشجویان مستقلاً جوابیه را تهیه و بدون اطلاع یا رؤیت استاد راهنما ارسال می‌کنند که با توجه به عدم تجربه دانشجویان در تهیه جوابیه، امکان رد مقاله به شدت افزایش می‌یابد و عملاً سرمایه‌گذاری دانشگاه در این خصوص، به سرانجام نمی‌رسد.
- از ارسال مقاله به نشریات نامعتبر یا اصطلاحاً پولی جلوگیری می‌شود.
- جلوگیری از جعل و تقلب. اگرچه این موارد بسیار نادر است، اما همان موارد نادر آنقدر برای استاد، دانشگاه و کشور مضر است که از دید مسئولین دانشگاه‌ها، الزام اساتید راهنما در نویسنده مخاطب بودن را گریزناپذیر ساخته‌است.
- فرآیند ارسال، بازنگری و اصلاح مقاله، تهیه جوابیه و بررسی نسخه پیش از چاپ مقاله (proofs) نیز بخشی از فرآیند آموزش پژوهش تلقی شده و باید زیر نظر استاد راهنما صورت پذیرد.
- البته بخشی از اساتید معتقد به استثنائاتی هستند که نویسنده مخاطب بودن دانشجو را بلامانع می‌داند. مثلاً نشریه مربوطه به زبان فارسی باشد و دانشجو خود محقق توانمندی بوده‌باشد یا سالها مربی دانشگاه بوده و مقالات متعددی داشته‌است؛ یا در صورتی که مطابق فرمت کنفرانسی، آدرس تمام نویسندگان در مقاله درج شود و مقاله فارسی باشد و دانشجو نیز در مقطع دکتری باشد. البته با توجه به موضوعات حقوقی و این که تفکیک و نظارت در خصوص این موضوع، انرژی زیادی می‌برد و موارد مذکور بسیار نادر است (به جز مورد اخیر)، در حال حاضر، روال واحدی برای همه دانشجویان در نظر گرفته می‌شود.

گردآوری و تنظیم: سید حمید جلالی نائینی